

Arbejdsopgaver til reformationen, 7.- 9. klasse

Til underviseren: Disse arbejdsopgaver er lavet til brug i klasseværelset. De er tilknyttet Det Nationalhistoriske Museums digitale reformationstidslinje, som kan findes her:

<https://www.tiki-toki.com/timeline/entry/789792/Reformationen/>

Det er et stort opgavehæfte, som både kan bruges til et længerevarende reformationsforløb på 1-2 måneder, eller I kan vælge de opgaver ud som I finder mest relevant i jeres situation. Det er også op til jer selv, om opgaverne skal laves enkeltvis, i små grupper eller i hele klassen. Hvad end I vælger, vil I dog først få det fulde udbytte, hvis I besøger Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot. I kan enten besøge slottet på egen hånd, og arbejde med museets værker og kilder til reformationens historie gennem det udarbejdede arbejdsark, eller I kan bestille en af museets undervisere. Informationer kan findes her <http://dnmskole.dk/>.

Indledende øvelse: Hvad ved I allerede?

Reformationen er en stor og kompleks størrelse. Derfor skal I først finde frem til, hvad I allerede ved om emnet. Med udgangspunkt i ordet "Reformation", skal I lave et stort mindmap eller en brainstorm. Skriv alt det I kan komme i tanke om ned.

Tal herefter om, hvilke ord I har skrevet, og hvad disse betyder.

1.1: Reformationen i Europa – Luther

Til dette afsnit skal I bruge følgende tekster fra den digitale tidslinje: 1, 6, 11, 12, 18, 25, 28, 33, 82. Derudover kan det hjælpe jer, hvis I følger linket "Find out more" i bunden af teksterne.

Skriv dit svar under hvert af spørgsmålene.

A) Brug den digitale tidslinje, og find de følgende oplysninger om Luther:

- a. Hvornår og hvor blev han født?
- b. Hvor og hvornår døde han?
- c. Hvilken munkeorden tilhørte han?
- d. Hvilken kristne trosretning tilhørte han?
- e. Nævn nogle af Luthers vigtigste skrifter:

B) Luther studerede på forskellige universiteter, men mest kendes han for sin tid ved Wittenberg universitet. Hvornår blev Wittenberg universitet oprettet? Og hvad prægede Wittenberg universitet? Diskutér betydningen af et humanistisk universitet.

C) For 500 år siden i 1517 blev Luthers 95 teser offentliggjort på kirkedøren i Wittenberg. I disse teser stod der ting, som Luther var utilfreds med ved den katolske kirke. Hvad var Luther mest utilfreds med ved den katolske kirke?

D) Luther oversatte også Det Nye Testamente i 1522. Hvorfor gjorde han dette? Hvad var hans syn på modersmålet?

E) Luther skrev både nye salmer og omskrev gamle katolske salmer. Læs nedenstående salme op for hinanden. Det er en salme som den protestantiske og katolske kirke har tilfælles.

(Den danske er Luthers gendigtning, som allerede i 1528 blev oversat til dansk. Denne version er af N.F.S. Grundtvig fra 1837, salmen er nr. 220: "I dødens bånd vor frelser lå".)

Katolsk:

Victimae paschali laudes
immolent Christiani.

Agnus redemit oves:
Christus innocens Patri
reconciliavit peccatores.

Mors et vita duello
confluxere mirando:
dux vitae mortuus,
regnat vivus.

Dic nobis Maria,
quid vidisti in via?

Sepulcrum Christi viventis,
et gloriam vidi resurgentis:

Protestantisk:

I dødens bånd vor frelser lå,
for verdens synd hengivet,
men herlig kunne han opstå
og skænkede mild os livet;
thi er hans folk nu sjæleglad
og takker Gud i allen stad
og synger for Jesus Kristus:
Halleluja!

Det var fuldstort et kæmpeværk
den død at overvinde;
for syndens skyld ej før så stærk
var mand på jord at finde;
thi trådte død os under fod,
men Jesus knuste al dens mod,
forstyrret har han dens rige.
Halleluja!

Som en af os vor synd han bar,
men han var selv uskyldig;
dermed han døden fældet har,
gjort al dens krav ugyldig;
for os, som Jesus har til drot,
den er sin egen skygge blot,
sin brod haver døden mistet.
Halleluja!

Tal om, hvorvidt I kunne forstå den katolske, og om I kunne forstå den oversatte. Hvorfor tror I, at Luther insisterede på, at Guds ord skulle være på ens modersmål?

Læs uddraget af den danske salme igen. Hvad er det vigtigste budskab? Og hvad fortæller dette budskab om kristendommen?

F) Luther var særdeles kritisk overfor de katolske præster. Hvilken rolle skulle præsterne have ifølge Luther? Og hvilken havde de i den katolske kirke?

G) Luther skelnede i sin livsforståelse mellem det verdslige (jordiske) og det gejstlige (åndelige) regimente. Udfyld herefter det nedenstående skema om Luthers forståelse.

	Jordisk (Verdslig)	Åndelig (Gejstlig)
Hvem bestemmer?		
Styringsmidler		

1.2: Reformationen i Europa – Religionen

Til dette afsnit skal I bruge følgende tekster fra den digitale tidslinje: 6, 8, 12, 17, 18, 25, 28, 33, 42 og 82. Derudover kan det hjælpe jer, hvis I følger linket "Find out more" i bunden af teksterne.

Skriv dit svar under hvert af spørgsmålene.

- A) Luther var ikke den eneste der ønskede at ændre kirken. Udfyld det skemaet nedenunder med oplysninger om de andre reformatorer i Europa.

Reformator	Modersmålet	Præsters rolle	Afladshandel	Lande
Martin Luther	Biblen skal være på modersmålet, ellers forstår menigheden ikke Guds ord.	Skal prædike og forvalte sakramenter (nædver, dåb, vielse osv.), men har ikke et særskilt monopol på bibelfortolkning.	Nej. Afladshandlen er ikke beskrevet i Biblen, og er derfor ikke kristeligt	Nordtyskland, Skandinavien.
Jean Calvin				
Ulrich Zwingli				

- B) I 1530 blev 'Den Augsburgske Bekendelse' givet til kejser Karl 5. Bekendelsen var det lutherske bekendelsesskrift, og altså grundlaget for den lutherske reformerte tro. Hvad var kejser Karl 5.s reaktion på bekendelsen? Hvem havde skrevet 'Den Augsburgske Bekendelse'? Hvor mangler artikler består bekendelsen af?

- C) I løbet af 1500-tallet konverterede flere lande til protestantismen. For at I kan danne jer et overblik over hvilke forskelle, der var på protestantismen og katolicismen, skal I udfylde det nedenstående skema med, hvad henholdsvis protestantismen og katolicismen mener om de forskellige emner. Brug jeres egen viden og den digitale tidslinje.

	Protestantismen	Katolicismen
Paven	Pavens myndighed anerkendes ikke. Man er selv individuelt Gud nærmest.	Er øverste myndighed, og Guds repræsentant på Jorden.
Præster		
Munke og klostre		
Sproget i Biblen		
Tolkning af Biblen		
Afladshandel		
Helgener		

1.3: Reformationen i Europa – Magtpolitikken

Til dette afsnit skal I læse følgende tekster fra den digitale tidslinje: 53 og 101. Derudover kan det hjælpe jer, hvis I følger linket "Find out more" i bunden af teksterne.

Skriv dit svar under hvert af spørgsmålene.

A) I 1500-tallet var Europa meget anderledes end i dag. Den mest magtfulde mand i Europa var den tyske kejser Karl 5. (1500-1558), som var herre over Tyskland og Spanien samt store dele af Italien. Men inden Karl 5. kunne blive kejser, skulle han først velsignes af Paven. Hvad siger det om magtforholdet mellem kejsermagten og kirken? Hvad kunne I forestille jer, der ville ske, hvis Karl 5. tog kejsertitlen, uden at få Pavens velsignelse?

B) Krig blev i 1500-tallet anset som en acceptabel måde at løse problemer på. Krige blev ofte startet på grund af politiske uenigheder eller om landområder. Følte man sig truet, kunne man indgå i forsvarsalliancer, der ville hjælpe, hvis man blev angrebet. Dan jer et overblik over den tysk-romerske kejser Karl 5.s tyske forsvarsalliance. Hvilken religion havde de fleste af kejser Karl 5.s støtter?

Karl 5. havde også fjender, der indgik i deres egen forsvarsalliance. Hvad hed dette forsvarsforbund, og hvor mange var del af det? Hvad skete der med dette forsvarsforbund?

Diskuter: Hvor vigtig tror I, religionen var i disse forsvarsalliancer, og hvorfor?

- C) 'Den Augsburgske Religionsfred' i 1555 fik en stor betydning for udformningen af den efterfølgende magtpolitik i Europa. Lyt til lydklippet i tekst nr. 101 og dan jer et overblik over, hvilke ændringer freden medførte. Hvad var det vigtigste punkt i freden – og hvorfor var det vigtigst? Var der en religion, som var stærkere end de andre? Hvor længe varede religionsfreden?

2.1: Reformationen i Danmark – Før 1534

Til dette afsnit skal I bruge følgende tekster fra den digitale tidslinje: 4, 9, 13, 14, 16, 17, 19, 20-23, 27, 29, 32, 34-41, 46, 48-50, 53. Derudover kan det hjælpe jer, hvis I følger linket "Find out more" i bunden af teksterne og bruger internettet.

Skriv dit svar under hvert af spørgsmålene.

- A) Christian 2. blev konge af Danmark i 1513, men han blev også kronet konge over mange andre områder og lande. Skriv nedenunder hvilke titler Christian 2. havde. Kender du alle områderne? Hjælp hinanden med at udpege, hvilke områder Christian 2. regerede over på klassens landkort.
- B) Som alle andre konger skulle Christian 2. have en dronning. Christian 2. blev i 1514 gift med Tysklands kejser Karl 5.s søster, Elisabeth af Habsburg. Karl 5. var den mest magtfulde mand i Europa i 1500-tallet, men han var også katolik.
- Med Elisabeth som sin kone, hvilken relation havde Christian 2.s til Karl 5.? Hvilke fordele kunne Christian 2. få ved at blive gift ind i den mægtigste familie i Europa?
 - Diskuter hvad I tror ægteskabet mellem Christian 2. og Elisabeth kom til at betyde for Christian 2. både politisk og religiøst.
- C) I 1520 begik Christian 2. en massakre i Sveriges hovedstad, Stockholm, kaldet 'Det Stockholmske Blodbad'.
- Hvad skete der under 'Det Stockholmske Blodbad'? Hvor mange blev henrettet?
 - Hvorfor begik Christian 2. 'Det Stockholmske Blodbad'?
 - Hvad blev resultatet af 'Det Stockholmske Blodbad'? (Hvem blev f.eks. konge efter Christian 2.?)

- D) Christian 2. nåede kun at sidde på den danske trone i godt 10 år. Herefter blev rigsrådets utilfredshed med kongen for stor og de valgte at afsætte ham.

Forestil jer, at I er medlemmer af det danske rigsråd. Skriv et brev til kong Christian 2., hvor I forklarer ham, hvorfor I er utilfredse med ham som konge samt grunden til at I vil afsætte ham.

- E) Under Frederik 1. regeringstid (1523-33) begyndte Martin Luthers tanker at sprede sig i Danmark. Særligt i byerne, også kaldet købstæder, blev de første områder i Danmark, der blev påvirket af reformationens tanker.

a. Hvilke byer i Danmark blev først protestanter?

b. Hvorfor tror I, at reformationens tanker først kom til købstæderne?

- F) Viborg var en af de købstæder, der tidligst blev påvirket af reformationen. Brug den digitale tidslinje til at finde informationer om byens reformation.

a. Hvornår blev byen reformeret?

b. Hvem var den vigtigste mand for reformationen i Viborg?

- c. Kong Frederik 1. gav denne reformator et beskyttelsesbrev, hvad vil det sige? Og hvad fortæller det om kongens sande religiøse overbevisning?

G) Rigsrådets opgave, efter Frederik 1.s død i 1533, var at udpege en ny konge af Danmark. Normalt ville rigsrådet vælge kongens ældste søn. Dette var hertug Christian af Slesvig-Holsten, men han gik åbenlyst ind for reformationen, derfor var mange i rigsrådet imod ham som konge. En anden mulig kandidat var den tidligere kong Christian 2., men ham havde de jo selv afsat. Valget var derfor svært, og de kunne ikke bestemme sig. Derfor udsatte de kongevalget et år. Skriv fordele og ulemper for hver af de to kandidater i skemaet nedenunder.

	Fordele	Ulemper
Christian 2.		
Hertug Christian		

2.2: Reformationen i Danmark – Efter 1534

Til dette afsnit skal I læse følgende tekster fra den digitale tidslinje: 54, 55, 57-78, 80, 81, 83, 85, 88, 89. Derudover kan det hjælpe jer, hvis I følger linket "Find out more" i bunden af teksterne.

Skriv dit svar under hvert af spørgsmålene.

- A) Rigsrådets udskydelse af kongevalget i 1533 resulterede i en borgerkrig i Danmark, kaldet 'Grevens Fejde' (1534-36).
- a. Hvilke parter var involveret i krigen (hvem kæmpede mod hvem)?

 - b. Hvilken greve er krigen opkaldt efter? Og hvad kæmpede han for?
- B) Brug den digitale tidslinje til at læse om de forskellige slag under 'Grevens Fejde'. Hvilket slag under 'Grevens Fejde', mener du, var det vigtigste? Hvorfor mener du det?
- C) Hertug Christian af Slesvig-Holsten vandt 'Grevens Fejde' i 1536 og blev dermed konge af Danmark som Christian 3. Det var dog ikke en nem opgave, der lå foran Christian 3. som ny konge, da han nu skulle skabe fred i riget.
- a) Hvad ønskede Christian 3. at gøre efter sin sejr i borgerkrigen?

- b) Hvordan sikrede Christian 3. at hans ændringer blev udført? (Tip: Man skal altid finde en sydebuk for en borgerkrig)
- D) Efter 'Grevens Fejde' lykkedes det Christian 3. på relativt kort tid at reformere den danske kirke til den protestantiske tro.
- a. Hvordan gjorde Christian 3. det? Hvem fik han eksempelvis hjælp af?

 - b. Hvad betød reformationen for bl.a. Rigsrådet, landets biskopper, klostre og munke?

 - c. Hvad hed aftalen Christian 3. indgik med Karl 5. i 1544? Og hvad gik den ud på?
- E) Christian 3. døde i 1559 efter 23 år på den danske trone. Læs om Martin Luthers og Christian 3.s død og sammenlign beskrivelserne af dem.
- a. Hvordan var den gode protestantiske død?

 - b. Hvad sagde Martin Luthers og Christian 3.'s død om deres liv?

4.1: Færdigheds- og vidensmål i historie

Kronologi og sammenhæng:

Kronologi, brud og kontinuitet:

- Eleven kan sætte begivenheders forudsætninger, forløb og følger i kronologisk sammenhæng.
- Eleven har viden om begivenheders forudsætninger, forløb og følger.

Principper for overblik:

- Eleven har viden om principper for inddeling af historien
- Eleven har viden om faktorer, der ligger til grund for principper for inddeling af historien.

Det lokale, regionale og globale:

- Eleven har viden om forandringer af samfund lokalt, regionalt og globalt.

Kildearbejde:

Historiske problemstillinger og løsningsforslag:

- Eleven har viden om kildekritiske begreber

Historiebrug:

Historiske scenarier:

- Eleven kan udlede forklaringer på historiske forhold og forløb ud fra historiske scenarier.
- Eleven har viden om historiske scenariers funktion.

4.2: Færdigheds- og vidensmål i kristendomskundskab

Livsfilosofi og etik:

Livsfilosofi:

- Eleven har viden om trosvalg i forhold til grundlæggende tilværelsesspørgsmål

Trosvalg og tilværelsestyndning:

- Eleven kan diskutere sammenhænge mellem forskellige trosvalg og deres tyndninger af tilværelsen.
- Eleven har viden om sammenhæng mellem trosvalg og tyndninger af tilværelsen.

Kristendom:

Kristendommens historie:

- Eleven har viden om hovedtræk i kristendommens historie og folkekirken.

Kristne grundbegreber:

- Eleven kan reflektere over kristne grundbegreber som tyndninger af tilværelsen.